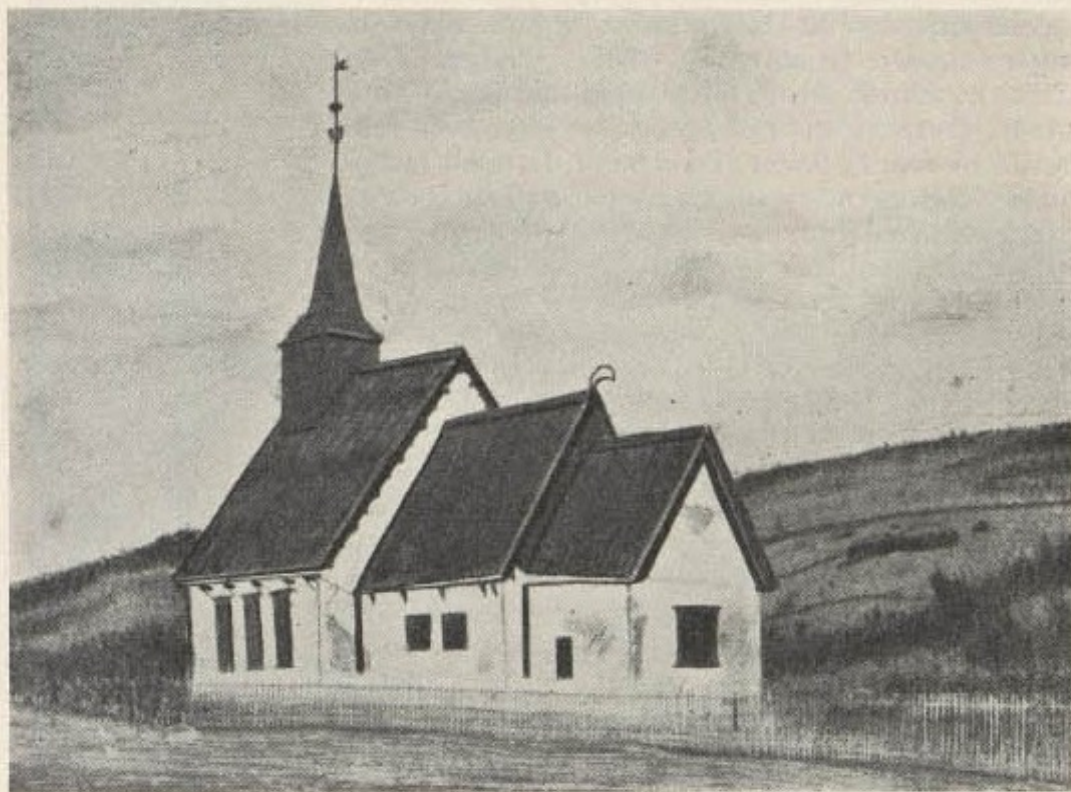

Kjerka.

Ingen vet når Ålen fikk sin første kjerke. I den aller første kristne tid søkte vel ålbyggene til Holtålen kjerke, som da stod på Øysterlidth rett op for Holtålen jernbanestasjon. Der er nu reist en minnesten. Men det gikk neppe noen lang tid før Ålen fikk sin egen kjerke. Ingen vet nu hvor denne kjerke har stått. Et gammelt sagn forteller at det skal ha stått kjerke ved Bjørgård på Graftås. Det fortelles at en gang skulde de grave en kjeller der, og da støtte de på en hel del benrester som mange mente måtte være menneskeben, og de drog daden slutning at det hadde vært kjerkegård der. Et annet sagn sier at det skal ha budd en prest i Lillegjære, og da kunde vel ikke kjerka ha stått så langt unda. Antagelig i det 14. århundre skulde ny kjerke bygges, sier sagnet. Det skulde også være kjerkestrid den gang. Det blev flertall for at kjerka skulde stå på Renolens grunn. Tømmer blev kjørt frem og lagt i lunder på nevnte eiendom. Men ei natt kom alt tømmeret bort, og det fantes igjen der hvor Kirkhusgårdene senere blev bygd. Folk trudde da tømmeret var bragt bort på overnaturlig måte, og de tok det som et tegn på at det var Guds vilje at kjerka skulde stå på det sted hvor tømmeret nu lå. Den blev også bygd der. Liknende sagn fortelles også fra mange andre bygder. Professor Diedrichsen mener at kjerka blev opført i 1381 eller deromkring. Den blev bygd som stavkjerke. Den var lita; men de greide sig med den antagelig over 300 år fremover. Det var ikke så mye folk i bygden i den tid. Men ved år 1700 var folkemengden øket så mye at kjerka blev for lita. Det måtte skaffes mere plass, og det blev gjort på den måte at nytt skip blev bygd attåt av lafteverk. Skipet i den gamle kjerke blev kor i den nye og det gamle kor blev gjort om til sakristi. Så gikk det næsten 200 år fremover igjen, bare med noen mindre reparasjoner nu og da. Kjerka blev oversmurt med tjurru rett som det var, og det berget den fra å råtne. Den var kald mangel gang vinters tid, for det var ingen ildgang. Kjerka med dens gårder og andre herligheter må vel antas oprinnelig å ha vært menighetens eiendom; men den kom tidlig — antagelig ved reformasjonen — over på private hender. Den skiftet ofte eier og det var titt strid mellem eieren og menigheten om plikten til å vedlikeholde den.

I 1881 blev det besluttet å bygge ny kjerke. Det blev straks tvist om tomten. En del av herredstyrets medlemmer vilde ha den bygd på Hovs grunn ca. 500 m. sønnenfor den gamle. Dette forslag blev begrunnet med at der var friere plass og passende avstand fra gårder og god plass til kjerkegård. Den foreslåtte tomt lå på vestre side av hovedveien, og der var ingen busetning enda. Det var øverbyggene som holdt på denne

tomt. Ytterbyggene og hesdalingene foreslo at kjerka skulde opføres ved hovedveien ca. 100 m. fra den gamle. Dette forslag fikk flertall i herredstyret og blev approbert av myndighetene. Ålens handelsforenings hus som stod tett ved den nye kjerketomt, måtte flyttes for kommunens rekning. Den nye kjerke skulde ha 500 sitteplasser og opføres av bindingsverk. Det blev pålagt menigheten som pliktarbeide å oparbeide

Ålens gamle kjerke.

tomten, og opførelsen av sjølve kjerka blev overdratt byggmester Digre i Trondheim for ca. 27 000 kroner. Det blev inngått en overenskomst med Røros verk som i lang tid hadde vært eier av den gamle kjerke og av de gårder som var kjerkegods. Verket blev fritatt for sin vedlikeholdsplikt mot å overlate til menigheten den gamle kjerka og betale et pengebeløp som blev satt til ca. 1400 kroner. Det blev en ny strid om hvad det skulde gjøres med den gamle stavkjerke. En del vilde ha den stående og vedlikeholdt som et ærverdig minne fra en svunnen tid. Men det blev flertall for at den skulde rives, og materialene og det meste av inventaret selges. Beløpet som kom inn for det, skulde anvendes til den nye kjerke. Klokker, lysekroner og døpefont med bækken blev ikke solgt, men skulde anvendes til den nye kjerke. To gamle altertavler, en fra det 17. og en fra det 18. århundre, skulde opbevares i den nye kjerke, likeså et røkelseskar fra den katolske tid. Noen deler av koret blev sendt til Videnskapsselskapet i Trondheim for å erstatte noen manglende deler i koret i Holtålen kjerke. Dette kor hadde nemlig Videnskapsselskapet fått sig overdratt. Resten blev i mindre deler solgt ved auksjon og således spredd over hele bygda. Også den

gamle prekestol blev solgt. Den kom til Støvne hvor den fremdeles er. Prekestolen er femkantet. På de tre sider som vendte ut i kjerka, er malt billeder som å dømme etter bibelstedene nedenunder skal forestille Frelseren og apostlene Peter og Johannes. Rundt stolen i øvre og nedre kant og omkring billedene er en del utskjæringer. På hvert hjørne er en dreid søile. Nedenfor bibelstedene står rundt stolen: «Staferingen er bekostet af sogneprest til Holt-aalens menighed hr. Johan Lobes og hans kiæreste hustru Amalie Gram. Anno 1705». Lenger nede står: «Prækestolen er bekostet af almuen. Anno 1700». Over stolen er en femkantet «himmel» som består av fem fyllinger. På dem er det malt englehoder. Det er noen utskjæringer omkring og ei dreid kule i midten.

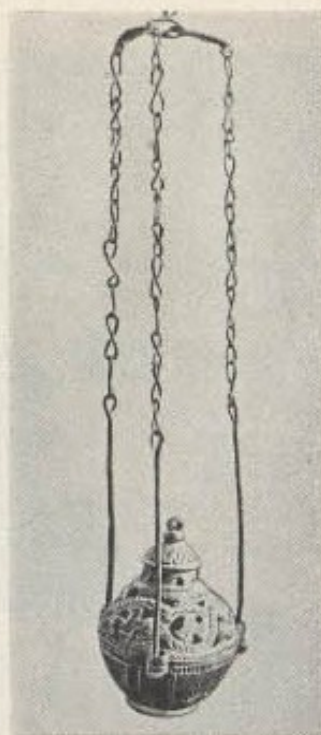
Den eldste altertavle er fra 1600-tallet. Den er inndelt i tre felter. I det til venstre er øverst et bilde av Johannes Evangelist som holder ei bok, og av en fugl. I midten er et bilde som forestiller Isaks ofring. Under dette bilde står: «Abraham ist Gott gehörsam und wil seine einige Son Isaac» (resten borte). Nederst: Lucas Evangelist sitter med ei bok i handa og har to andre liggende ved siden; dessuten står et dyr ved siden av evangelisten. I det midterste felt står øverst et bilde

Prekestol fra Alens gamle kjerke omkr. 1700.

og innskriften: «Am anfang Gott Himmel und erden Gemsis.» Nedenunder er et bilde av Nadverdens innstiftelse med følgende tekst: «Du gaffst dem Brød af Himmelen der de hungrede og lodst udgaa Vand af Stenene der de tørstede». I feltet til høire står øverst evangelisten Mathæus med ei bok i handa og en engel ved siden. I midten er et bilde av Jesus på korset og apostelen Johannes og Jesu mor på hver sin side. Under billedet står: «See det Guds Lam som borttage al Verdens Sønner». Nederst er et bilde av evangelisten Marcus med flere bøker og et dyr ved siden.

Den andre gamle altertavla er bekostet av almuen i 1705 og staffert på bekostning av sogneprest Angell og frue på Røros. Følgende

Røkelseskar fra Alen gamle kjerke.

men billedet av Frelseren med korset må være tilført senere av en mindre duelig maler. På altertavlens bakside er skrevet hvad menigheten har gitt ved forskjellige leiligheter til kjerka. Det er 3 felter. I første felt står: «See efter Kiære folch Hvad givet er ud». Og nedenunder der står navnet på 68 av menighetens lemmer med tilføielse av det beløp hver har gitt. Under navnene står: «Taarnet at Opbygge Har Kostet Denne Menighed 50 rd. Ao 1735». Beløpet som kom inn, er altså anvendt til reparasjon av tårnet. Største givere var Johannes Nesgård og Jens Findland. De har gitt 1 rd. hver. I det midterste felt står: «Kirchen er Prydet Gud Pryde Hver Lem I Menigheden findes og Kostet har den». Nedenunder står opført 45 givere. De største givere er Esten Almås og

Altartavlen fra 1600-tallet.

Jens Borstue. De har gitt 5 rd. hver, et stort beløp etter den tid, for det var den gang et kuverd. Dernæst kommer Ingebricht Jupdal, Mons Giersvold og Jens Findland med 4 rd. hver. Under navnene står: «Sum: Givet af Menigheden til Malingen 73 rd. 1737». — I det tredje felt står: «Til Klochen at Støbe. Den giver god Liud». Nedenunder er opført 43 givere med beløp. Største givere er hytteskriver Dybdal og Jens Jensås med 1 rd. hver. Under navnene står: «Sum: Af Menigheden udgivet Klochen at omstøbe 44 rd. 2 ort 14 sk. Anno 1737».

Arkitekt Christie ved domkjerka i Trondheim var op til Ålen og så på den gamle kjerke da de holdt på med å rive den høsten 1881. Han skriver om det under 6. februar 1882: «Ved min ankomst til Aalen var man i fuldt arbeide med at nedtage den gamle kirke og sælge dens enkelte dele. Som bekjendt var kirkens skib opført af laftved og tilføiet

en ældre kirkes reisverk. Skibet i den ældre kirke blev benyttet som kor og det gamle kor som sakristi. I aabningen mellem koret og sakristiet var indsat en portal som formodentlig fra først af har staaet i den gamle kirkes vestre væg, der blev nedtaget da det nye skib opførtes. Den gamle kirkes ydre vægflader var nu afpudsede med ler som dækkede alle sammenføininger. Ved nedtagelsen blev det sikkert at kor og sakristi var den gamle uforandrede reisverkskirke, hvori hjørnestolper, sviller og raftstokker endnu var godt bevarede. Af vægplankerne var ogsaa en del ubeskadiget. I ingen af plankerne saaes spor af de almindelige runde

Altertavlen fra 1705.

lysaabninger. Tagspærrerne som nu var skjult ved en indre loftklædning, var fint tiløksede og uden nogen forsiring. Gavlernes plankespær havde derimod brede indridsede lidser, ligesom ogsaa plankerne under spærrerne og svillerne. Men spærrerne havde ingen knæforbindelse. Paa hver side af taget var indhugget i spærrernes overkant to vindstræver. Korets østre væg var retlinjet afsluttet. Kirken har sandsynligvis ikke haft omgange, da der i hjørnestolperne ikke kunde findes spor af indhugninger for et lavere liggende tag. Den overklædte dør paa sydsiden af koret viste spor efter et beslag som ganske passer til det som nu staaer paa vaabehusets dør. Over portalen til sakristiet var indsat et gjenembrudt ornament som er udskaaet i 3 over hinanden lagte tykke bord og hører antagelig ikke til portalet. Dette tilligemed et over- og understykke af en hjørne-

og en midtstolpe er med tilhørende stykker og sviller, overstykker og vægplader overladt til Videnskabselskabet».

Den nye kjerka blev innvigd den 15. september 1881 av bisp Grimehund. Alle prestene i prostiet deltok i høtideligheten. Ny altertavle blev forært av kjøpmann Ingebrigt Eggen i Trondheim. Han bekostet ogsaa maling av kjerka og gav den en panteobligasjon på 2000 kroner.